Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

10. juuni 2021 *

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Tootevastutus – Direktiiv 85/374/EMÜ – Artikkel 2 – Mõiste „puudusega toode“ – Ebaõiget tervisesoovitust sisaldav paberkandjal päevaleht – Kohaldamisalast väljajätmine

Kohtuasjas C-65/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) 21. jaanuari 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. veebruaril 2020, menetluses

**VI**

*versus*

**KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG,**

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja), M. Safjan ja N. Jääskinen,

kohtujurist: G. Hogan,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, esindaja: *Rechtsanwalt* S. Korn,

– Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, M. Hellmann ja U. Bartl,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. C. Becker ja G. Gattinara,

olles 15. aprilli 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

**otsuse**

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1985, L 210, lk 29; ELT eriväljaanne 15/01, lk 257), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ (EÜT 1999, L 141, lk 20; ELT eriväljaanne 15/04, lk 147), (edaspidi „direktiiv 85/374“) artiklit 2, lähtudes selle direktiivi artiklitest 1 ja 6.

2 Taotlus on esitatud Austria kodaniku VI ja Austrias asuva meediaettevõtja KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG vahelises kohtuvaidluses VI nõude üle maksta hüvitist selle äriühingu välja antud päevalehes avaldatud ebaõige tervisesoovituse järgimise tagajärjel tekkinud tervisekahjustuse eest.

## Õiguslik raamistik

### *Liidu õigus*

3 Direktiivi 85/374 teises, kolmandas, neljandas, kuuendas ja seitsmendas põhjenduses on märgitud:

„tahtlusest sõltumatu tootjapoolne vastutus on ainus vahend, mille abil võib asjakohaselt lahendada tänapäevasele tehnoloogilisele tootmisele omaste riskide õiglase jaotamise probleemi, mis iseloomustab meie üha enam tehniseeruvat ajastut;

tahtlusest sõltumatut tootjapoolset vastutust peaks kohaldama ainult tööstuslikult toodetud vallasasjade suhtes; seetõttu on kohane jätta vastutusega hõlmamata põllumajandustooted ja ulukid, välja arvatud juhud, kui neid on tööstuslikult töödeldud, mis võiks põhjustada nende toodete puudusi; käesolevas direktiivis sätestatud vastutust tuleks kohaldada ka kinnisasjade ehitamisel kasutatud või kinnisasjadesse paigaldatud vallasasjade suhtes;

tarbijate kaitsmiseks peab vastutus hõlmama kõiki tootmisprotsessi kaasatud tootjaid niivõrd, kuivõrd nende tarnitud valmistoode, koostisosa või tooraine oli puudusega; […]

[…]

tarbija füüsilise heaolu ja vara kaitsmiseks tuleks toote puuduste kindlaksmääramisel lähtuda mitte toote kasutamiskõlblikkusest, vaid ohutusest, mida üldsus õigustatult ootab; ohutuse hindamisel välistatakse toote igasugune selline väärtarvitamine, mis asjaolusid arvestades on põhjendamatu;

riski õiglane jaotamine kahjukannataja ja tootja vahel tähendab, et tootjal peaks olema võimalik end vastutusest vabastada, kui ta tõestab teatavate süüd välistavate asjaolude olemasolu“.

4 Direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„Tootja vastutab kahju eest, mille põhjustab tema toote puudus.“

5 Nimetatud direktiivi artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis tähendab „toode“ kõiki vallasasju isegi juhul, kui need on ühendatud teise vallasasja või kinnisasjaga. „Toode“ hõlmab elektrienergiat.“

6 Direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„„Tootja“ tähendab valmistoote valmistajat, mis tahes tooraine tootjat või koostisosa valmistajat ja iga isikut, kes tootel oma nime, kaubamärki või muud selgesti eristatavat tunnust kasutades esineb selle tootjana.“

7 Direktiivi 85/374 artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Toode on puudusega, kui ta ei taga isikule õigustatult oodatud ohutust, võttes arvesse kõiki asjaolusid, kaasa arvatud:

a) toote esitlemine;

b) toote kasutamisviis, mida võib põhjendatult eeldada;

c) toote käibelelaskmise aeg.“

### *Austria õigus*

8 Direktiiv 85/374 võeti Austria õigusesse üle tootevastutuse seadusega (Produkthaftungsgesetz; *BGBl.* 99/1988), *BGBl.* I, 98/2001 avaldatud muudatusega redaktsioonis (edaspidi „tootevastutuse seadus“).

9 Tootevastutuse seaduse § 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui puudusega toode põhjustab isiku surma, kehavigastuse või tervisekahjustuse või muu vallasasja kui toote kahjustusi, on kahju kohustatud hüvitama:

1. ettevõtja, kes toote tootis ja turule lasi,

[…]“.

10 Seaduse §-s 3 on sätestatud:

„Tootja […] tähendab valmistoote valmistajat, mis tahes tooraine tootjat või koostisosa valmistajat ja iga isikut, kes tootel oma nime, kaubamärki või muud selgesti eristatavat tunnust kasutades esineb selle tootjana.“

11 Seaduse §-s 4 on sätestatud:

„Toode on mis tahes kehaline vallasasi, isegi kui see on teise vallasasja osa või on ühendatud kinnisasjaga, sealhulgas energia.“

12 Seaduse § 5 lõikes 1 on märgitud:

„Toode on puudusega, kui see ei taga isikule põhjendatult oodatavat ohutust, võttes arvesse kõiki asjaolusid, eelkõige:

1. toote esitlemine;

2. toote kasutamisviis, mida võib põhjendatult eeldada;

3. toote turulelaskmise aeg.

[…]“.

**Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus**

13 KRONE – Verlag on meediaväljaannete omanik ja päevalehe Kronen-Zeitung piirkondliku väljaande kirjastaja.

14 31. detsembril 2016 avaldas ta osa „Austria“ rubriigis „*Hing'schaut und g'Sund g'lebt*“ („Heida pilk peale ja ela tervislikult“) artikli riivitud mädarõika kompressi kasulikkuse kohta. Selle artikli kirjutas isik, religioosse ordu liige *Kräuterpfarrer Benedikt* (taimetark preester Benedikt), kes ravimtaimede eksperdina annab iga päev ilmuvas kolumnis tasuta nõu.

15 Artikli tekst oli järgmine:

„Reumavalu leevendamine

Värskelt riivitud mädarõigas võib aidata leevendada reumavalu. Valutav koht määritakse esmalt sisse viskoosse taimeõli või searasvaga, seejärel kantakse peale riivitud mädarõigas ja surutakse vastu nahka. Selline kompress võib jääda nahale kaheks kuni viieks tunniks, pärast seda tuleb see eemaldada. Kompress on valu leevendava toimega.“

16 Mädarõikakompressi pealhoidmiseks artiklis nimetatud aeg kaks kuni viis tundi oli aga vale, kuna sõna „minutid“ asemel oli kasutatud sõna „tunnid“.

17 Põhikohtuasja hageja, kes lähtus artiklis nimetatud raviajast, tegi 31. detsembril 2016 oma jala hüppeliigesele seda kompressi ligikaudu kolm tundi ja eemaldas selle alles siis, kui hakkas tundma toksilisest kontaktreaktsioonist tingitud tugevat valu.

18 Põhikohtuasja hageja nõudis, et KRONE – Verlagilt mõistetaks tema kasuks välja 4400 eurot talle tekitatud kehavigastuse tõttu tekkinud kahju hüvitamiseks ning et tuvastataks selle kirjastaja vastutus kõikide 31. detsembri 2016. aasta intsidendist tulenevate praeguste ja tulevaste kahjulike tagajärgede eest.

19 Kuna tema nõue jäeti esimeses kohtuastmes ja apellatsiooniastmes rahuldamata, esitas põhikohtuasja hageja eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse.

20 Nimetatud kohus täpsustab, et tema menetluses olev vaidlus tõstatab küsimuse, kas ajakirjandusväljaande kirjastajat või päevalehe omanikku võib pidada direktiivi 85/374 alusel vastutavaks kahjulike tagajärgede eest, mis tulenevad ebaõigest teabest, mis sisaldub artiklis, mille avaldamiseks ta loa andis.

21 Nimetatud kohus märgib, et ühes osas õiguskirjandusest leitakse, et teabekandjate puhul piirdub vastutus puudusega toodete eest kahjuga, mille on põhjustanud teabekandja füüsilisel kujul, näiteks raamatu mürgised kaaned või mürgine trükivärv. Vastutus puudusega toodete eest peaks õiguskirjanduse selle osa kohaselt piirduma vastutusega, mis tuleneb asja ohtlikkusest, mitte nõustamisest, kuna intellektuaalseid sooritusi ei saa kvalifitseerida „tooteks“ direktiivi 85/374 artikli 2 tähenduses. Mõiste „toode“ nii lai tõlgendamine viiks selleni, et mis tahes kirjalikus vormis sisu kuuluks selle direktiivi kohaldamisalasse, mis näeb ette tootja süüst sõltumatu vastutuse. Teave peaks jääma nimetatud direktiivi kohaldamisalast välja, kuna seos vastutuse puudusega toodete eest ja füüsilisel kujul teabe esitamise vahel oleks meelevaldne.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et teises osas õiguskirjandusest soovitakse selle vastutuse kohaldamisala laiendada olukordadele, kus kahju tuleneb puudusega intellektuaalsest sooritusest. „Tootjaks", kes vastutab oma toote puuduse tõttu tekkinud kahju eest, on kirjastaja, autor ja trükikoda. Selles õiguskirjanduse osas leitakse, et raamatu autorite, väljaande omanike või kirjastajate vastutust peab saama kohaldada direktiivi 85/374 alusel trükitud teose sisu tõttu, kuna seda trükist omandatakse just selle sisu pärast. Seega ei piirdu tarbija ootused niisuguse toote suhtes üksnes trükitud teose kui esemega, vaid puudutavad ka selle sisu ennast.

23 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 85/374] artiklit 2 tuleb [selle direktiivi] artiklitest 1 ja 6 lähtudes tõlgendada nii, et (puudusega) tooteks võib pidada ka paberkandjal päevalehte, mis sisaldab sisuliselt ebaõiget tervisesoovitust, mille järgimine tekitab tervisekahjustuse?"

**Eelotsuse küsimuse analüüs**

24 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 85/374 artiklit 2 tuleb selle direktiivi artiklitest 1 ja 6 lähtudes tõlgendada nii, et paberkandjal päevaleht, milles parameditsiinilise teema all jagatakse taimede kasutamisega seotud ebaõiget tervisesoovitust, mille järgimine tekitas selle päevalehe lugejale tervisekahjustuse, on „puudusega toode" nende sätete tähenduses.

25 Kõigepealt olgu liidu õigusnormi tõlgendamise kohta märgitud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tule võtta arvesse mitte ainult normi sõnastust, vaid ka selle konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa õigusnorm on. Ka liidu õigusnormi tekkelugu võib anda asjakohast teavet selle normi tõlgendamiseks (9. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus BGL BNP Paribas, C-548/18, EU:C:2019:848, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Direktiivi 85/374 artikli 2 kohaselt tähendab „toode" kõiki vallasasju isegi juhul, kui need on ühendatud teise vallasasja või kinnisasjaga, ja ka elektrienergiat.

27 Selle artikli sõnastusest ilmneb, et teenused ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse.

28 Direktiivi 85/374 artikli 2 sellist tõlgendamist kinnitab ka selle direktiivi ülesehitus. Sellega seoses tuleb märkida, et mõiste „toode" selle artikli tähenduses on määratletud üldises kontekstis, mis hõlmab tootja vastutust kahju eest, mida põhjustavad tema toodete puudused.

29 Nagu on märgitud ka nimetatud direktiivi kolmandas põhjenduses, saab direktiivis sätestatud vastutust kohaldada ainult tööstuslikult toodetud vallasasjade suhtes või kinnisasjade ehitamisel kasutatud või kinnisasjadesse paigaldatud vallasasjade suhtes.

30 Nagu nähtub sama direktiivi neljandast põhjendusest, siis tarbijate kaitsmiseks peab vastutus hõlmama kõiki tootmisprotsessi kaasatud tootjaid niivõrd, kuivõrd nende tarnitud valmistoode, koostisosa või tooraine oli puudusega.

31 Just selles kontekstis on direktiivi 85/374 artiklis 1 kehtestatud selle direktiivi teisest põhjendusest lähtudes põhimõte süüst sõltumatu „tootjapoolse" – tootja on selle direktiivi artiklis 3 määratletud kui valmistoote valmistaja, mis tahes tooraine tootja või koostisosa valmistaja ja iga isik, kes tootel oma nime, kaubamärki või muud selgesti eristatavat tunnust kasutades esineb selle tootjana – vastutuse kohta kahju eest, mille põhjustab tema toote puudus.

32 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et teenused ei kuulu direktiivi 85/374 kohaldamisalasse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastamiseks tuleb siiski analüüsida küsimust, kas tervisesoovitus, mis oma olemuselt kujutab endast teenust, võib vallasasjaga – käesoleval juhul paberkandjal päevalehega – ühendatult muuta selle päevalehe puudulikuks, kuna see soovitus osutus ebaõigeks.

33 Nimetatud direktiivi artikli 6 tähenduses on toode puudusega, kui ta ei taga isikule õigustatult oodatud ohutust, võttes arvesse kõiki asjaolusid ja eelkõige toote esitlemist, toote kasutamisviisi ning toote käibelelaskmise aega. Sama direktiivi kuuenda põhjenduse kohaselt tuleb selle hindamisel lähtuda üldsuse õigustatud ootusest (5. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 ja C-504/13, EU:C:2015:148, punkt 37).

34 Seega tuleb ohutust, mida selle sätte alusel saab õigustatult oodata, hinnata eelkõige asjaomase toote otstarbe ning objektiivsete tunnuste ja omaduste põhjal ning arvestades selle kasutajagrupi eripära, kellele toode on suunatud (5. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 ja C-504/13, EU:C:2015:148, punkt 38).

35 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 29 sisuliselt märkis, määratakse toote puudus kindlaks teatavate tegurite alusel, mis on tootele endale omased ja mis on eelkõige seotud toote esitlemise, kasutamisviisi ja käibelelaskmise ajaga.

36 Käesoleval juhul tuleb märkida, et kõnealune teenus ehk ebaõige soovitus ei ole seotud paberkandjal päevalehega, mis on selle soovituse kandja. Eeskätt ei puuduta see teenus ei selle esitlemist ega kasutamist. Seetõttu ei kuulu nimetatud teenus nende tegurite hulka, mis on paberkandjal päevalehele omased ja mis ainsana võimaldavad hinnata, kas see toode on puudusega.

37 Lisaks näitab liidu seadusandja tahet asjaolu, et direktiivis 85/374 puuduvad sätted tootevastutuse tekkimise võimaluse kohta kahju eest, mille on põhjustanud teenus, mille toode on vaid füüsiline kandja. Liidu seadusandja kehtestatud piirid selle direktiivi kohaldamisalale tulenevad eeskätt erinevate huvide keerulisest kaalumisprotsessist (vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Seega on teenuseosutajate vastutus ja lõpptoodete tootjate vastutus kaks erinevat vastutuse korda, kuna teenuseosutajate tegevust ei saa samastada tootjate, importijate ja tarnijate tegevusega (vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, punktid 32 ja 33). Nagu nimelt nähtub ka komisjoni 9. novembril 1990 esitatud ettepanekust võtta vastu nõukogu direktiiv teenuseosutajate vastutuse kohta KOM(90) 482 (lõplik) (EÜT 1991, C 12, lk 8), tuleks teenuste enda olemust arvesse võttes reguleerida teenuseosutaja vastutuse korda eraldi.

39 Ebaõige tervisesoovitus, mis avaldatakse paberkandjal päevalehes ja mis puudutab muu kehalise vallasasja kasutamist, jääb seetõttu direktiivi 85/374 kohaldamisalast välja ja see ei muuda seda päevalehte puudulikuks ega tekita selle direktiivi alusel „tootja“ süüst sõltumatut vastutust, olgu ta siis nimetatud päevalehe kirjastaja või trükikoda või koguni artikli autor.

40 Kui sellised nõuanded kuuluksid direktiivi 85/374 kohaldamisalasse, ei tooks see kaasa mitte ainult selle, et eitatakse liidu seadusandja poolt vahetegemist toodetel ja teenustel ning viimaste väljajätmist selle direktiivi kohaldamisalast, vaid ka selle, et tekib ajalehtede kirjastajate süüst sõltumatu vastutus ilma võimaluseta või piiratud võimalusega neil sellest vastutusest vabaneda. Niisugune tagajärg kahjustaks kahjukannataja ja tootja vahelise riskide õiglase jaotamise eesmärki, mida on meelde tuletatud nimetatud direktiivi seitsmendas põhjenduses.

41 Samuti tuleb täpsustada, nagu tegi ka komisjon oma kirjalikes seisukohtades, et kuigi direktiivis 85/374 ette nähtud süüst sõltumatu vastutus puudusega toote eest ei ole kohaldatav niisuguses asjas nagu põhikohtuasi, võib kohaldada lepingulist või lepinguvälist vastutust, mis põhineb muudel alustel, nagu vastutus varjatud puuduste eest või süü (vt analoogia alusel 25. aprilli 2002. aasta kohtuotsus González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, punkt 31).

42 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 85/374 artiklit 2 tuleb selle direktiivi artiklitest 1 ja 6 lähtudes tõlgendada nii, et paberkandjal päevaleht, milles parameditsiinilise teema all jagatakse taimede kasutamisega seotud ebaõiget tervisesoovitust, mille järgimine tekitas selle päevalehe lugejale tervisekahjustuse, ei ole „puudusega toode“ nende sätete tähenduses.

## Kohtukulud

43 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

**Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ) artiklit 2 tuleb selle direktiivi (muudetud direktiiviga 1999/34) artiklitest 1 ja 6 lähtudes tõlgendada nii, et paberkandjal päevaleht, milles parameditsiinilise teema all jagatakse taimede kasutamisega seotud ebaõiget tervisesoovitust, mille järgimine tekitas selle päevalehe lugejale tervisekahjustuse, ei ole „puudusega toode“ nende sätete tähenduses.**

Allkirjad